

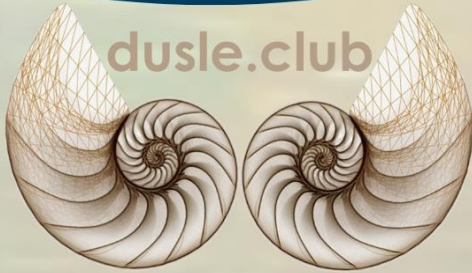
GENÇLER İÇİN DENEMELER

2

ROBOT HAKLARI VE
İNSANLIĞIN GELECEĞİ

ALTIN FIRSAT : HIRSTAN BİR
MEDENİYETİN YOKOLUŞU

AYDINLIK VE BULUT ŞEHİR

dusle.club

yeyuzuyurttaslari.org

ROBOT HAKLARI VE İNSANLIĞIN GELECEĞİ

Otomasyon teknolojilerinin gelişmesiyle beraber insan hayatındaki rolü hızla artan robotlar, hiç şüphesiz geleceğimizde de büyük bir yer kaplayacak.

İşin teknik boyutu bir kenarda gelişirken, etik ve felsefi sorunların da benzer bir çabayla ve büyük bir dikkatle tartışılması gerekiyor, aksi takdirde bu teknolojinin de insan tarihindeki birçok buluş gibi “kötü ellere geçmesi” veya olumsuzluklara sebep olması ve geçmişte yapılan hataları tekrarlatması çok mümkün.

Çözülmesi gereken birçok sorundan ilki “*istihdam sorunu*”.

Bu sorunu, robotların insanların işlerini “çalması” ve işi çalınan insanların işlerini kaybetmek istememeleri olarak basitçe tanımlayabiliriz.

Aslına bakarsak bu sorun sadece robotik ve otomasyon teknolojileri için geçerli değil.

Hatta geçmişimizde de -*özellikle ülkemizin geçmişinde*- bu sorunun sebep olduğu negatif etkileri gözlemlemek mümkün.

Çok uzun zamandır insan topluluklarının ihtiyaç duyduğu işler yine insanlar tarafından yürütülüyor.

Bu işler arasında tarım, dokuma, alet imalatı gibi hayatımızın temelinde yer alan sektörler var.

Bu durum, sonunda günümüzdeki hâline evrilen bir sosyal düzeni ortaya çıkardı.

Bu sosyal düzende bireylerin temel ve lüks ihtiyaçları çoğunlukla işçi sınıfı tarafından üretiliyor.

Günümüzde işçiler tarafından yapılan işleri çok daha hızlı ve çok daha doğru yapabilen robot teknolojileri geliştirilmiş durumda ve hâlâ da gelişmeye devam ediyor.

Üretim hızının artması o üründen elde edilen kârı da artıracığından, işverenlerin tercihi üretim hatlarında robotların kullanılması yönünde oluyor, bu da maalesef önceden o hatta çalışan işçilerin işlerini kaybetmesine yol açıyor.

Bu duruma karşı işçilerin direniş sergilemesi günümüzün ekonomik şartları düşünüldüğünde gayet anlaşılabilir, ki işçilerin yeni tekniklere ve teknolojilere karşı çıktığı tek örnek günümüzle de sınırlı değil.

Belki de en önemli örneklerden birisi İngiltere’de makinelerin işlerini ellerinden almasına karşı çıkan ve makineleri yok etmeye başlayan Luditler.

Bunun yanında ülkemizin tarihinde matbaanın gelişine karşı gösterilen tepkiyi de benzer bir durum olarak değerlendirebiliriz.

Ancak söz konusu icatların ve teknolojilerin insan ırkını geliştirdiği ve yaşam kalitesini artırdığı da bir gerçek.

Dolayısıyla dünyanın mevcut düzenini korumak adına teknolojik gelişimleri durdurmak çok da mantıklı görünmüyor.

Bazı ürünlerin üretim süreci daha rahat olsa da, çoğu ürünün üretimi oldukça yüksek risk oranları barındırıyor.

Bunun sonucu olarak sık sık haberlerde gördüğümüz iş kazaları meydana geliyor ve maalesef insanlar hayatını kaybediyor.

Bu riskli işlerde robotların çalıştırılması gayet mantıklı, bu şekilde insan ölümlerinin önüne geçilebilir ve bu işler daha hızlı yapılabilir.

Zaten bazı yerlerde bu uygulama başlatıldı, fakat insanların geçim kaynaklarını kaybetmesine henüz başarılı bir çözüm bulunamadığı için robotların geniş ölçekte riskli işlerde çalıştırılması şimdilik uygun bir çözüm değil.

Robotların çeşitli sektörlerde işe girmesinin toplumun zaten kötü olan sosyal durumunu daha da kötüye götürmemesi için yapılabilecek en mantıklı şey daha çok kişinin daha iyi bir iş

ortaya koyabileceği pozisyonlarda yer açılması ve şu anda angarya işlerde çalışan kişilerin kademeli olarak bu pozisyonlara geçirilmesi.

Böyle bir uygulama toplumdaki sınıf eşitsizliğini azaltmanın yanında, bilim ve teknoloji alanlarında çalışan kişilerin sayısının artması sebebiyle teknik gelişmemizi de hızlandıracaktır.

Robot Hakları

Çözülmesi gereken bir başka sorun ise hayatımızda büyük yer kaplayacak robotların haklarının neler olacağıdır.

Burada söz konusu sorunu çözmek için bir ayırım yapmamız gerekir.

Robotların ezilen tarafta olduğu ve çeşitli haklar talep ettiği filmlerde gördüğümüz robot tiplerini aslında hep birbirine benzer.

İnsan gibi görünen, iki kollu, iki bacaklı ve “zeki” varlıklardır. İzleyici olarak, neredeyse insan gibi görünen bu varlıklara insanlara tanınan hakların tanınması konusunda çok daha anlayışlı ve hevesliyizdir.

Buna rağmen bir fabrikada gün boyu dış macunu tüplerinin kapağını monte eden bir robotu aynı hakları tanıma konusunda bu kadar anlayışlı olmayabiliyoruz.

Aralarındaki farkı çoğunlukla “zekâ” ve bazen de “*bilinç*” kavramıyla tanımlarız.

İnsan gibi görünen robotlar zeki ve bilinçli oldukları için hakları olmasını hak ederken, insan gibi görünmeyen daha basit robotlar zeki değildir, sadece programlamalarında bulunan bir hareketi defalarca tekrarlayan bir devre zinciridir.

Bu anlamda oldukça gelişmiş bir ampul düzeneğine de benzetilebilir.

Nasıl evimizde bulunan bir ampul devresine haklar vermeyeceksek, bu robotlara da vermenin gereksiz olduğunu düşünürüz.

Şu anda bile birçok yönden çeşitlenmiş ve dallanmış olan robotların gelecekte daha da çeşitleneceği kesin.

Bu yüzden de hangilerine hangi hakların verileceği ve daha önemlisi neden bu hakların verileceği çok önemli bir tartışma konusu.

En temel meseleyle başlayalım.

Robotlara neden çeşitli haklar verilmeli?

İnsanlık tarihinde maalesef defalarca çeşitli yaşam formlarını köleleştirdik ve tamamen kendi ihtiyaçlarımız için kullandık.

Bunlar hayvanlar oldu, başka ten renklerine sahip insanlar oldu ve hatta zamanla kendimizden hiçbir farkı olmayan insanlar oldu.

Gelecekte robotlar da bu köleleştirmeden nasibini almaya en uygun aday konumunda.

Hem programlamaları gereği itaatsizlik seçenekleri şimdilik yok, hem de insanlık tarihindeki neredeyse tüm kölelerden daha çok iş yapabilirler.

Geçmişte yaptığımız hataları tekrar yapmamak için bu tür bir köleleştirmeden uzak durmak zorundayız.

Yukarıdaki örnek gibi nispeten basit bir programlamayı yerine getiren bir devre bütününü bir yaşam formu yerine koymak anlamsız olur tabii ki, fakat zaman geçtikçe gerçekten “zeki” ve “bilinçli” robotların yapılması durumunda, insanlığın kendi yaratımına yaklaşma yöntemi değişmek zorunda kalacak.

Dolayısıyla da makineler arasında bir ayırım yapılması gerekecek.

Bu ayrımı şimdiye kadar en iyi yapan bilimkurgu eserlerinden biri “Star Trek: The Next Generation” dizisinin “The Measure of a Man” isimli 2. sezon 9. bölümü.

Bölümde, ekibin değerli Android üyesi Data’ya yapılmak istenen bir deneye karşı Kaptan Picard’ın Data’nın insanlarla aynı haklara sahip olduğunu göstermeye çalışmasını izliyoruz.

Bölüm hâlihazırda Next Generation’ın en iyi bölümleri arasında gösterilse de, özellikle Picard’ın son konuşmayı yaptığı sahne tartışmaya yararlı bir grup argüman sunuyor.

Bruce Maddox isimli bir siberetikçi, Data’nın Atılgan’daki bilgisayardan bir farkı olmadığını, nasıl ki geminin bilgisayarının bir tamiri reddetme hakkı yoksa Data’nın da bu deneyi reddetme hakkının bulunmadığını savunur.

Picard ise başlangıçta tamamen duygusal nedenlerle Data’nın Federasyon’daki tüm türlere tanınan haklara sahip olduğunu söyler.

Daha sonra Federasyon kanununa göre Data’nın gerçekten de mal olduğunu ve haklarının bulunmadığını öğrenmesiyle beraber kanuna karşı çıkar ve bir mahkeme düzenlenmesini ister.

Bölümün en etkileyici anları da bu mahkeme sırasında yaşanır.

Data’nın sıradan bir makine olduğunu ve hakları bulunmadığını savunan tarafın iki temel argümanı vardır.

Birincisi Data’nın bir makine olması, ikincisi de kendisinin bir insan tarafından üretilmesidir.

Picard, birinci argümanı insanların da sadece farklı tür bir makine olduğunu söyleyerek hızlıca çürütür, fakat gerçek dünyamızda bu o kadar kolay olmayabilir.

Çünkü makine, bizler için eninde sonunda tasarladığımız, programladığımız ve ürettiğimiz bir araçtır.

Böyle bir aracı kendisiyle eşit bir pozisyonda görmek insan türü için hiç de kolay olmayacaktır.

Günümüzün geleceğe kıyasla gelişmemiş robotik teknolojisi için bu durum bir problem teşkil etmiyor, çünkü şu anda üretmiş olduğumuz robotlar arasında “*bilinçli*” bir robot yok, dolayısıyla şimdilik kimseyi köleleştirmiş durumda değiliz.

Buna rağmen “*makine*” kelimesinin daha doğru bir tanımını yapmak Picard’ın argümanını doğrulayabilir.

Diğer argüman, gerçek dünyamızda da dizide olduğu kadar hızlıca çürütülebilir.

Çocuklar da ebeveynlerinin genetik koduyla meydana gelir, dolayısıyla bir robotun insanlar tarafından üretilmesi mal olduğunu göstermez.

Bunun üzerine Picard, Data’nın “*sentient*” olduğunu kanıtlamaya koyulur.

Bu kavram dilimize *duygulu*, *hisli* olarak çevriliyor, fakat dizide kullanıldığı anlam daha çok bilinçli ve duyarlı olmak anlamında.

Burada yine bir tartışma esnasında Bruce Maddox, “*sentient*” olmak için üç şart öne sürer: Zekâ, öz farkındalık ve bilinç.

Data bölümün sonunda üç kritere de sahip olduğu gerekçesiyle seçme hakkıyla donatılır ve mal statüsü ortadan kaldırılır.

Günümüz robotları için ise durum biraz farklı.

Bazı robotların günümüzde zeki olduklarını söyleyebiliriz, fakat öz farkındalık ve bilinç kavramlarını henüz yeterince geliştirmiş bir yapay yaşam formu üretebilmiş değiliz.

Söz konusu bölümde öne sürülen 3 koşul gerçekten de duyarlı bir varlık olmak ve yaşama verilen değerini hak etmek için yeterli mi?

ALTIN FIRSAT : HIRSTAN BİR MEDENİYETİN YOKOLUŞU

1848 ile 1855 yılları arasında, çoğunlukla Uzak Doğu ve Avrupa'dan Meksika-Amerika Savaşında kazanılan ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından yeni ilhak edilen Kaliforniya eyaletine altın ve ima ettiği büyük servetler peşinde olan göçler Türkçede Kaliforniya Altına Hücum (İngilizcede ise California Gold Rush) diye adlandırılmaktadır.

Hücumun başlangıç sayılan yılında James W. Marshall, çalıştığı Sutter's Mill isimli bir kereste fabrikasının yakınlarında bulunan Güney Ayrımlı Amerikan Irmağının (South Fork American River) kıyısında bir altın parçacığı bulmuştu. İlk etapta keşfine inanmadı; pirit yani gerçek altının rengi ve bazen de şeklini andıran bir mineralin olduğunu sanıyordu, ama bu hipotezi birkaç deneyle yanlışlamakla kanaatini çabukça değiştirdi.

Hemen buluşunu sırlamaya kondu fakat aynı buluşun nehrin kıyısında oturan diğer konaklarda yapılması sebebiyle haber kontrol edilemez bir şekilde yayılmıştı.

İnsanlar peş peşe geldiler.

Kimileri ailece geldi, ama çoğunluk geleceklerinin servetini madencilikle bulacaklarını düşünen bekar erkeklerdi.

Bu erkekler nehirlerin kıyılarına konulup alüvyonu süzerek altın tanecikleri ayırtır, mağaraların içine girip altınca zengin taşlar çıkartır, yüce dağları patlatıp altınca zengin taş toprak öğütürlerdi.

Zenginlikler için çevreyi harap ettiler, ve o kazandıkları zenginlikleri sarf etme ve aynı zamanda korumaya lüzum duyuyorlardı.

Hücumun her mensubunun madenci yaşamını sürmek amacıyla gelmediği muhakkaktır; prospektörlerin aralarında altın aramaktan ayrı bir yöntemle refahlarını görmeyi planlayanlar da bulunuyordu,

ve bu şahısların prospektörlerin kıyafet, banka ve diğer ihtiyaç duydukları gereçleri yerine getirmek için istihdamları görüldü.

Güvenli kutuları olan tüccarlar altını koruyabilme kapasiteleriyle bankacılık işini üstlendiler.

Örme dikme bilen kadınlar madenciler için çamura dayanıklı kıyafetler üretmeye konuldular.

Çabukça fertlerin yapabileceklerinden yetinen bir ekonomi oluştu.

Nüfus çoğaldıkça ticaret de gelişti.

Kaliforniya'nın o dönemde en büyük şehri San Francisco'nun nüfusu, 1848 ile 1855 yılları arasında binden az bir rakamdan 25.000 civarına ulaştı – 19. Yüzyıl için düşünülemez hızlı bir çoğalma.

Kaliforniya Eyaleti varsayılan bölgenin toplam nüfusu aynı sürede 300.000'e ulaştığı tahmin edilmektedir, ve bu artış madencilerin ve genel olarak gündelik hayatın gereçlerine salt bireylerin ürettiklerinin yetmediği bir talep teşkil etmişti.

Bu talebi ancak daha büyük ve düzenli düzenekler tatmin edebilirdi ve fertlerin bir yanında günümüze süregelen kot pantolonu icat ve imal eden Levis şirketi ya da küresel ölçekte bankacılıkla meşhur Wells Fargo şirketine benzer kurumlar kurulmuştu.

Bu suretle Kaliforniya'nın içinde kendi sakinlerine yeten dinamik bir içsel ekonomiye yol açıldı.

Fakat Kaliforniya'nın piyasası sınırlarında sona ermiyordu.

Göçlerin ilk safhalarında göçmenlerin mühim bir kısmı Amerika kıtasının batı kıyısına doğu kıyısından daha yakın Çin ve Latin Amerika'dan gelmekteydi: Kaliforniya'da Amerikan bir varlık çok baskın olmadan önce kendi vakıflarıyla küçük semtlerini kurabildiler ve hatta bu semtlerin bazıları Eski Kasaba (Old Town)

veya Çin Mahallesi (Chinatown) isimleriyle kültürel miras olarak halen faaldir.

Aynı zamanda bu göçmenlerin eski yurtlarıyla bağlantıları oluyordu ve bu bağlantılar vasıtasıyla Kaliforniya'ya Amerika-Avrupa ticaretinin dışında yabancı mallar da giriş yapabiliyordu.

Bu malların en önemlilerinden birisi de para, yani takas için kullanılacak bir araçtı: Bunun nedeni hücum sırasında Kaliforniya, Amerika Birleşik Devletlerine yeni girmiş, resmi olarak para basabilen devletin merkezi banka şubeleriyle sıkı bir bağlantısı olmaması ve dolayısıyla Amerikan dolarının Kaliforniya ticaretinde daha az görülmesidir.

Paraya eksikliğini telafi etmek için Kaliforniya'nın sakinleri Fransız sömürgelerinde kullanılan Frank'ı, eski İspanyol Sömürgelerinin Piezas de a Ocho'su, ve benzeri ithal edilen yabancı para birimleri takasları için kullandılar.

Altın ama bu alternatiflere karşın ticaretteki hakimiyetini hiç kaybetmedi.

Böylece Kaliforniya'nın kozmopolit bir başlangıcı olmuştu ve Amerika Birleşik Devletleri'nin diğer eyaletlerine nazaran demografisi daha dünyasaldı.

Bu dünyasallık para konusunda Kaliforniya'nın avantajına da uğramıştı.

Hücumdan sonraki yıllarda, altın olan heyecan halen vardı fakat eskisi kadar dinç değildi.

Altının yerine daha çok Kaliforniya'nın sanayileşme ve merkezileşmesi ile ilgili fırsatlar takdim edilmekteydi: 1869'da Amerika Birleşik Devletlerinde ilk Kıtaötesi Demiryolunun açılışı ile Kaliforniya tüm diğer Amerikan kıtasıyla irtibatını sıkılaştırdı, daha kapsamlı sanayilerden bir kitle çekebildi ve altın üretiminden ayrı işlemlere odak verebildi.

Kaliforniya'daki altının keşfi Kaliforniya devletinin metropoliten istikbalinin başlangıcı sayılabilecek kadar büyük bir etkinlikti.

Göçlerden evvelsi senelerde Kaliforniya'yı kapsayan bölgeye, 1821'de bağımsızlığını yeni kazanan Meksika devletinin bir eyaleti olmadan önce, İspanya Kraliyetinin bir sömürgesi olarak yerlilere yönelik misyonerlik amaçlı rahipler gönderiliyordu.

Yani ana hedef servet bulmaktansa ideoloji yaydırmak, ya da o zamanlarda bazı İspanyol yetkililerinin gözünden, medeniyet getirmek idi.

Fakat bu serüvenler, hem İspanya Kraliyeti için çok tutumlu olmadığı hem de İspanyol halk tarafından o zamanlardaki kraliyetin diğer kolonilerine, bilhassa gümüşçe zengin Güney Amerika'ya, kıyasla daha az fırsatlı görüldüğü için çok büyük bir kitle çekememişti: 1848 Mart ayına gelindiğinde, Kaliforniya addedilen bölgenin nüfusu sadece takriben 100.000 ile 150.000 arasındaydı, ve neredeyse tamamını Kızılderililer oluşturuyordu.

Anlaşılabacağı üzere Kaliforniya şu anki bilinen tüm doğal güzellik ve kaynaklarına karşın yerleşim bakımından pek cazip görünmüyordu: Tenha ve medeniyetsiz bir yerden herhangi bir menfaat olmayacağı düşünülüyordu ve bu kaniyle sömürülmesinin temeli daha çok siyasi ve ideolojikti: emperyalizm hedefliydi; ve bu süreç, altının keşfi ilk dominoyu düşürünceye kadar devam etti.

AYDINLIK VE BULUT ŞEHİR

“Birilerinin” çok cahil olduğu ve bu cahilliğin çok yıpratıcı olduğu söylenir hep. İddia makamı, diğerlerini onu ve fikirlerini anlamamakla, veya gerekli desteği sağlamamakla itham eder.

Bilindiği kadarıyla tarihin çoğu aşamasında yer alan bu bilgi tartışması, her alanda bir yeninin inşa edilmesi gereken şu zamanda tekrar gün yüzüne çıkıyor.

İnternet ve bilgi çağının getirdiği düzensiz ve çarpık bilgilenme süreçleri insan zihnini karıştırmaya devam ediyor, ve zaten kendi başına hassas olan bu konu çok daha şiddetli biçimlerde yeniden hayat buluyor.

Kapitalist sınıflı toplum yapısının hassas gereklerinden olan “ezme” veya “suçlama” ihtiyacı, zaten toplumsal birçok tartışma konusunu lekelerken tüm bunlardan çıkışı ve yeni bir yolu tasarlamakta kullanılabilecek en güçlü silah olan bilgi farklı bir yandan işgal altında tutuluyor.

Aynı toplumsal yapının “ezme” aracı olan güç, her çağda olduğu gibi bu çağda da yeni bir form edindi.

Daha önceki formları reddetmeksizin gelen bu değişim, fiziksel kuvvetin, paranın, nüfuzun ve askerinin yanı sıra işlenmemiş, somut bir karşılığı olmayan bilginin de güç olarak değerlendirebilmesini sağladı.

Tıpkı tüm güç türleri gibi, bilgi formundaki gücün de güç olarak kalmasının tek yolu onu muhafaza etmek, yani kendinde tutmak.

İnternetin bilgi edinimini bu denli kolaylaştırmasının sonucunda kişisel tarihlerin beraberinde getirdiği iktidar ve güç ihtiyacı, en yaygın karşılanmasını bilgi muhafaza etme yolunda buldu.

Bunun getirisi olarak yanlış yönlendirilmiş bilgilenme artarken bu bilgilerin getirdiği iktidarlarda da içerdikleri bilgiler gibi çarpık ve düzensiz oldu.

Her kesimde görebildiğimiz küçük ve sık bu bilgi iktidarlarının karşısına, alanlarının ellerinden alındığı düşüncesiyle tüm gayretleriyle “bilgi sahipleri” veya “bilgi tutucuları” yerleşti.

Kendisini “aydın” ve “entelektüel” olarak tanımlayan ve bu özelliklerin onu toplumsal piramidin üst basamaklarına çıkarması gerektiğine inanan bu kesim, nihayetinde bir “cahil yaffasına” dönüşen eleştiriyi ortaya çıkardı.

“Bu cahiller bilmiyor” cümlesinin farklı varyasyonları şeklinde ortaya çıkan ve devamında gizli bir “ben biliyorum” vurgusu taşıyan bu yaffa, toplumdaki yanlış bilgilenmeyi veya gerçek bilgisizliği eleştiren ve aydınlanmayı önceleyen kitleler tarafından destek gördükçe “bilgi sahipleri” nüfuzlarını artırdılar.

Bilgiye sahip olup olunamayacağı daha sonra tartışılmak üzere kenarda beklerken, eğer mümkünse bu sahip olma eyleminin kişiye değer katıp katmadığını incelemek tartışılan konuya destek olacaktır.

Bu noktada bilginin kişiler arası bir fark yaratması ancak onu elde etme yollarının farklılaşmasıyla mümkündür.

Çünkü “çok bilgili olmak” bir meziyet değildir.

Toplumsal ve bireysel koşullar bir kişiyi bilgili olma veya bilgiye daha çok önem verme yoluna ittiğinde o kişide bilginin birikmesi zaten kaçınılmazdır.

Çok kitap okuyan, çok gezen birinin bunları yapmayandan daha çok şey bilmesi şaşırtıcı olmadığı gibi farklılaştırıcı da değildir.

Çoğunlukla az önce bahsedilen toplumsal ve bireysel koşulların, yani sahip olunan ailenin maddi birikiminin, ailedeki bireylerin mesleklerinin, tarihlerinin sonucu olarak bilgi sahibi olma yönünde hareket eden kişilerin bunu bir üstünlük unsuru haline getirmesi de oldukça mantıksızdır.

Kendilerini bu şekilde var eden iktisadi temelleri yok sayan ve aynı iktisadi yapının başkalarını da kendi deyimleriyle “cahil” bıraktığını

görmezden gelen bu “aydınlar”, gerçek bir aydından beklenecek olan zeka ve yorumlama becerisini gösterememekte ve bu yüzden de sahip olduklarını düşündükleri tek şey olan bilgiye sığınmaktadırlar.

Kapitalist ekonomi yapısı birilerinin üstte, birilerinin de altta yer aldığı, birilerinin fiziksel işi yaptığı, başkalarının da bu gücü koordine ettiği bir model ortaya çıkarmıştır.

Söz konusu bu sistemin adaletten yoksun ve ayrıştırıcı olduğu yönündeki eleştirilere verilen yanıt da çoğu zaman aydınların iddiasıyla ortaklaşır.

Çünkü fiziksel işi yapan insanlar diğerleri kadar “akıllı” değildir. Bir metal işçisini fabrikanın yönetimine getirirseniz o bu işten anlayamaz, aynı şekilde fabrika yöneticisine üretim makinelerinin birini kullanma görevi verirseniz o da bu işi beceremez.

Bu mantık sonucunda kapitalist bakış açısı için yapılacak şey basittir.

Her insanı yapabileceği işin başına geçirmek.

Farazi bir toplum düşünelim.

Bu toplumda iki sınıf insan bulunsun.

Bu sınıflardan birisi diğerine göre daha agresif, kaba ve daha az zeki.

Kaba olan sınıf, gezegendeki popülasyonun çok ihtiyaç duyduğu bir madeni üretiyor olsun.

Daha sonra da bu maden daha zeki, kültürlü ve nazik olan sınıfın yaşadığı gökyüzünde süzülen bir şehri, bir bulut şehri, işler halde tutmak için kullanılsın.

Bu şekliyle farazi toplumumuzun temel yapı olarak bize benzediği fakat bazı durumların karikatürize edildiği fark edilebilir.

Bizim yaşadığımız toplumda birileri uçan şehirlerde yaşamıyor, bizim de tamamımız madenlerde çalışmıyor.

Fakat toplumun bir kesiminin diğer kesimin yaşam standartlarını sürdürmek ve korumak için ihtiyaç duyduğu emeği üretmesi oldukça sıradanlaşmış ve oturmuş bir gerçeklik.

Bu farazi toplumda, tıpkı bizim toplumumuzda olduğu gibi, bulut şehirde yaşayanların mevcut durumu açıklamak için kullandıkları temel argüman “diğerlerinin” kaba ve zekadan yoksun olmasıdır.

Bu yoksunluk hali, başlangıç koşullarına bağlıdır ve cahiller, her zaman cahildir.

Bilgililer ise hep bilgili olmuşlardır ve bulut şehirde yaşamak elbette onların hakkıdır.

Bu toplumsal düzende birilerinin madeni çıkarması gerekiyorsa da, bunu yapması gereken bariz bir şekilde bunu yapmak için daha uygun olan cahillerdir.

Bu anlatıdaki temel eksiklik, bilgi kavramının belli koşullar altında sonradan edinilen bir şey olduğu gerçeğinin görmezden gelinmesidir.

Stabil ve gelişmiş iktisadi koşullar altında yaşamış, kendisinin ve sevdiklerinin hayatta kalmasını sağlamak için hiçbir zaman fiziksel ve ağır işte çalışmak zorunda kalmamış, bunun yerine zamanını kitap okumaya ve bilgi edinmeye harcayabilmiş birinin düşük ücretlerle tüm gününü kendisine katkı sağlamayan bir işte çalışarak geçiren, işten ve uykudan kalan çok kısıtlı zamanını hayatındaki insanlara harcayan, kitap okumaya ve tarih, felsefe, fizik, matematik gibi değerli sayılan alanlarda bilgi sahibi olması için hiçbir sebebi olmayan birinden daha bilgili olması ve daha çok fikir belirtmesi, hiç de şaşırlacak veya övülecek bir mesele değildir.

Aksine, aydın olduğu iddia edilen kişilerin bu basit gerçekliği görememesi, veya görmezden gelmesi, ne kadar aydın olduklarının bir göstergesidir.

GENÇLER İÇİN DENEMELER

2

